

Ordføreren: Det Forslag til en ny Paragraph, som foreligger, hører til det Affnit af Loven, til hvilket jeg sigtede, da jeg i Begyndelsen af Forhandlingerne sagde, at der var Punkter, hvorom jeg saavde Erfaring og den derpaa byggede Sikkerhed og Overbeviisning, og hvor jeg med Møje ad theoretisk Veie har tilkæmpet mig en Mening. Saavidt der kunde ønskes en yderligere Drøftelse af denne Paragraph, vil den uden Tvivl gaae over til andre Medlemmer af Udvalget, der ville fritage mig for Byrden deraf. Udvalget har, som det er ytret i Betænkningen, ikke kunnet undgaae at komme ind paa Spørgsmaalet om Præstegaarde, og Grunden dertil er den, at Ministeren ved at forelægge Udkastet har udtalt bestemte Meninger og Grundsætninger, i saa Henseende, og dernæst, at enhver omhyggelig Behandling af Præsternes Lønning nødvendig fører hen til Spørgsmaalet om, hvorvidt det harmonerer med et ønskeligt Lønningsystem, at en stor Deel af Lønningen bestaaer i Benyttelsen af Jord. Det er ytret i Betænkningen — jeg skal kortelig henwise dertil — at der er imellem 7 à 8,000 Edr. Hartkorn, som høre til Præstegaarde. Den ærede Minister antydede, at han ansaae det som sin Pligt at forsøge paa at formindske det Hartkorn, der nu i Gjennemsnit hører til Præstegaardene, saaledes at de beholdt et Tilliggende af 4 Edr. Uden paa nogen Maade at ville udtale nogen Misbilligelse eller Mistillid, har Udvalget ikke kunnet andet end antage, at naar der fra Regeringens Side antydes en bestemt Plan til en Foranstaltning af et saa stort og gennemgribende Omfang og af oeconomic Betydning, da maa den lovgivende Magt yttre sig derom. Vi have Love om Afhændelse af Gods af langt ringere Betydning. Naar f. Ex. fra Sorensen afhændes en Gaard med 20—30 Edr. Hartkorn, saa tages der Bestemmelse ved Lov om Afhændelsen. Det synes derfor ikke at gaae an, at 3—4000 Edr. Hartkorn, der, enten de høre til de geistlige Embeder eller til Staten, ialtfald ere en Art offentlig Eiendom, kunne afhændes, uden at den lovgivende Magt udtrykkelig erklærer sig over Afhændelsesmaaden. Men Spørgsmaalet bliver altsaa: Skal Præsten for Fremtiden være Algerdyrker og i hvilket

Omfang? I saa Henseende skal jeg begynde med den Bemærkning, at der i Udvalget har været saagodtsom Eenstemmighed imod at blive staaende ved den Grændse, som af Ministeren var antydet, selv uden Hensyn til at Grændsen ikke var tilstrækkelig bestemt, da Hartkornet har forskjellig Betydning og Værdi i de forskjellige Egne. Vi antog, at af en Præstegaard paa 4 Edr. Hartkorn havde der samme Uleilighed som af en meget større, uden at der havde de samme Fordele. Navnlige har den Mening gjort sig almindelig gjældende i Udvalget, hvilket ogsaa er blevet bestyret ved Meddelelser, som baade andre Medlemmer og jeg have modtaget fra kyndige Mænd udenfor Rigsdagen, at Præstegaarde paa omtrent 4 Edr. Hartkorn ville meget vanskelige kunne bortforpagtes paa en taalelig Maade end større, hvilket altsaa vilde tvinge Præsten til at være Aulsbruger i et temmeligt stort Omfang, der vil medføre Anstæffelsen af en betydelig Besætning og en væsentlig Interesse i Affætningen af Producterne osv. Naar man nu kommer til Spørgsmaalet i sig selv om Præstegaardenes Vibeholdelse omtrentlig i deres nuværende Størrelse med Fjernelse af de enkelte Exempler paa urimelig store Præstegaarde, lader der sig herimod fra een Side strax gjøre gjældende, at en saadan Deel af Lønningen strider imod og hindrer ethvert rationelt Lønningsystem. Der bliver en Usikkerhed tilbage i en stor Deel af Indtægterne, og denne Usikkerhed bliver saa høist forskjellig for de forskjellige Embeder. For nogle er Præstegaarden enten for sig selv af ringe Størrelse, eller dog i Forhold til Embedets øvrige Indtægter af ringere Betydning, for andre af stor Betydning. Dernæst har man ofte omtalt den uheldige Indflydelse, som Præstegaardsavlens Skulde have paa Præstens Sysselsættelse og Interesse. Flere af Udvalgets Medlemmer troe, at her er en stor Uleilighed, og jeg deler noget denne Mening, sjøndt ikke i den Grad, hvori den undertiden yttes; thi jeg maa indrømme, at er der hos Præsten den Skærlighed til den præstelige Gjerning, der bør være tilstede, da overvinder den den Hindring, som Præstegaardens Drift kan forarsage, og fattes denne Skærlighed, vil Interessen, om endog Præstegaarden for en stor